سِنڌُو ڀارتي

درجو اَٺون

سِنڌِي

ڀارتيہ سنوڌان

باب - چوٿون الف

بنيادي فرض

قلم 51A

ٻُنيادي فرض : ڀارت جي هرهڪ ناگرڪ جو فرض آهي تہ :

(الف) هوُ ڀارت جي سنوڌان کي مڃيندو، اُن جي قومي جھنڊي، قومي تراني، آدرشن ۽ سنستا جي عزت ڪندو.

(ب) آدرش ويچارن، جن آزاديءَ جي لڙائيءَ لاءِ همٿايو ۽ اُتساهہ ڏوڪيو، اُنهن جي سنڀال ۽ پوئواري ڪندو.

(ڀ) ڀارت جي ايڪتا، اکنڊتا ۽ سمپوريتا جي رکشا ڪندو.

(پ) ديش جي حفاظت ڪندو ۽ وقت پوڻ تي ديش سيوا ۾ ٽپي پوندو.

(ڀ) سيني ماڻھن ۾ هڪ ايڪتا جي ڀاونا پئدا ڪندو، جيڪا ڌرم، ڀاشا، ڪيترواد جي ڀيدڀاءَ کان پري هوندي. اَهڙيون رسمون جيڪي عورت ذات خلاف هونديون، اُنهن جو بهشڪار ڪندو.

(ت) ڀارت جي جامع سنسڪرتي ۽ شاندار ورثي جي حفاظت ڪندو ۽ مُلهہ سمجھندو.

(ٺ) قدرتي ماحول جھڙوڪ جھنگل، ڍنڍون، نديون، جھنگلي-زندگي اِنهن جو بچاءُ ڪندو ۽ سيني پراڻين لاءِ دردمندي رکندو.

(ٽ) وگيانڪ درشتي، اِنساني مُلهہ، جاچ جوُچ ۽ سڌاري جي ڀاونا کي اَهميت ڏيندو.

(ث) عام ملڪيت کي سلامت رکندو ۽ هنسا کان پري رهندو.

(ٿ) شخصي ۽ گڏيل مشغولين جي سيني کيترن ۾ اَڳتي وڌڻ جي لڳاتار ڪوشش ڪندو جئن ملڪ اَڳتي وڌندو رهي ۽ ڪاميابيءَ جي اوچاين کي ڇُهي.

(ڪ) ماءُ يا پيءُ يا پالڪ آهي تہ اُهو ضرور ڏسي تہ پنهنجي ٻار کي تعليم حاصل ڪرڻ جو موقعو ڏيندو. جنهن جي عمر ڇهن ۽ چوڏهن سالن وچ ۾ هجي.

درجو اَٺون سنڌي

سکڻ سيکارڻ جي پرڪريا

سکندڙن کي ٻن يا گروپس / اَڪيلي ۾ وجهه ڏنا وڃن ۽ همٿايو تہ...

- گهر، پسگردائيءَ ۾ آزمودو آيل، ڏٺل گهٽنائن، قصن بابت ڪلاس ۾ بحث مباحثو ڪرائي. پنهنجا ويچار ٻڌائڻ جو موقعو ڏيو.
- اَخبارون، مخزن، ۽ ٻيا ساهتيہ جا ڪتاب پڙهڻ لاءِ اُتساهہ ڏياريو ۽ پڙهيل ڳالهين جهڙوڪ راندين، ميلن ۽ منورنجن، وگيان بابت ٻڌائڻ لاءِ همٿايو.
- گيت بيت سُرتال سان ٻڌائڻ لاءِ ياد ڳائي يا سي. ڊي دوران ٻڌڻ جو موقعو ميسر ڪري ڏيو ۽ ڪين کو وشيہ ڏيئي ننڍا گيت، ڪويتائون پنهنجي ڪلپنا سان ٺاهي ٻڌائڻ لاءِ چئو.
- ناٽڪ ۾ الڳ الڳ ڪردار ڏيئي اَداڪاري ڪري ناٽڪ پيش ڪرڻ جو موقعو ڏيو.
- ڪو وشيہ ڏيئي اُن تي خط، ننڍا مضمون آکاڻي، پنهنجا ويچار ٻڌائڻ يا لکڻ لاءِ ڏيو.
- ڪنهن ڳالهہ جي شروعات ڪري، يا ڪي ڪردار ڏيئي آکاڻي، قصو، گهٽنا، گفتگو لکڻ لاءِ ڏيو.
- ٻڌل، پڙهيل لفظن کي سمجهڻ لاءِ ڊڪشنريءَ جو اُپيوگ ڪرڻ لاءِ همٿايو. اُهي لفظ روز مرهہ جي ڳالهائڻ ۾ نهڪندڙ نموني ڪتب آڻين اَهڙا عمدا مثال ڏيو.
- ٻاشا جي ليکن کي وڌيڪ عمدو بڻائڻ لاءِ اِصطلاح، چوڻيون ڪم آڻڻ لاءِ سُجهايو.
- ٻاشا جي الڳ الڳ جيئن صفت، اِسم، ضمير، فعل حرف جر، حرف جملو، ساڳي معني وارا لفظ، هم آوازي لفظ وغيره سمجهائي اُپيوگ ڪرڻ لاءِ عمدا مثال ڏيو.
- اَهڙا قصا ۽ ڪهاڻيون، آکاڻيون پڙهڻ لاءِ همٿايو يا ٻڌايو جنهن سان ديش پريم جي ڀاونا، فرض، وڏن سان فضيلت پريو ورتاءُ، اِنتظام، ۽ الڳ الڳ ڀاونائن کي سمجهڻ وغيره جهڙا ملهہ وڏي سگهن.
- ڪلاس ۾ درسي ڪتاب يا ٻين ڪن ڪتابن مان ڪو مذڪور صحيح رفتار سان، سمجهي ڪري پڙهڻ جو موقعو ڏيو.
- اِنٽرنيٽ / يوٽيوب ذريعي ڄاڻ حاصل ڪرڻ جو موقعو ميسر ڪري ڏيو.

علمي حاصلات

سکندڙ:

- 08.LQ.01 گهر، پسگردائيءَ ۽ سماج ۽ ڪلاس ۽ غيرروايتي ۽ روايتي نموني الڳ الڳ وشين جي گفتگو، بحث مباحثي ۾ پنهنجا ويچار پختائيءَ سان رکيتو.
- 08.LQ.02 گيت، بيت، گروپ گيت لئہ تال ۽ سُر ۾ ڳائي ٿو.
- 08.LQ.03 پنهنجي ڪلپنا سان ڪنهن وشيہ تي ڪويتا، مضمون خط، آکاڻي پنهنجن لفظن ۾ لکي ٿو.
- 08.LQ.04 ساهتيہ جا جدا جدا روپ پڙهي اُنکي سمجهي اُن سان پنهنجا آزمودا، ويچار پنهنجن لفظن ۾ ٻڌائي ٿو.
- 08.LQ.05 درسي ڪتاب يا ٻيا ساهتيہ جا ڪتاب، اَخبارون پڙهڻ وقت ايندڙ نون لفظن / ڏکين لفظن کي سمجهڻ لاءِ ڊڪشنريءَ جون اِستعمال ڪريٿو. اُهي نوان لفظ پنهنجي روزمرهہ جي ڳالهائڻ ۾ حالتن موجب نهڪندڙ نموني ڪتب آڻي ٿو.
- 08.LQ.06 الڳ الڳ مشغولين، چٽاڀيٽين جهڙوڪ ٻاشا جي راندين، گيت، بيت ٻڌائڻ، گفتگو، ناٽڪن، مضمون لکڻ، تقريرون وغيره ۾ چاهہ سان ڀرو وٺي ٿو.
- 08.LQ.07 اَلڳ اَلڳ ليکن ۾ ٻاشا جون چوڻيون ۽ اصطلاح سمجهي ڪم آڻي ٻوليءَ جي سونهن وڌائي ٿو.
- 08.LQ.08 سماج ۾ گهٽجندڙ، ٿيندڙ واقعن، قصن مسئلن کان واقف رهيتو ۽ اُن لاءِ پنهنجا رايا ڏئي ٿو.
- 08.LQ.09 گهٽنائن جي سلسلي، ناٽڪ جي ڪردارن، آکاڻين جي سکيا بابت ٻڌائي ٿو.
- 08.LQ.10 ديش لاءِ پريم، وڏن سان عزت پريو ورتاءُ فضيلت، اِنتظام، جهڙا ملهہ ورتائي ٿو.
- 08.LQ.11 الڳ الڳ ڀاونائن کي سمجهي ٿو ۽ اُن جو واڌارو ٿئي ٿو.
- 08.LQ.12 ڏنل مذڪور تي سوال پُڇي سگهن ٿا ۽ سوالن جا جواب ڏيئي سگهن ٿا.
- 08.LQ.13 ڏنل / اَڻ سڃاتل مذڪور صحيح لهجي، صحيح رفتار ۽ صحيح اُچار سان بيهڪ جي نشانين موجب پڙهن ٿا.
- 08.LQ.14 اِنٽرنيٽ / يوٽيوب ذريعي ڪنهن بہ وشيہ تي ڄاڻ حاصل ڪري سگهي ٿو.

سرڪاري فيصلو نمبر: اڀياس ٢١١٦ (پر.ڪر ٤٣/ ١٦) ايس.ڊي.٤، تاريخ ١٦.٤.٢٥ موجب استاپت ڪيل ڪو آرڊينيٽنگ ڪاميٽيءَ جي تاريخ ٢٩.١٢.١٧ جي ميٽنگ ۾ هن درسي ڪتاب کي سنہ ١٩-٢٠١٨ کان مختصر طور منظوري ڏني ويئي آهي.

سِنڌُو پارتي

درجو اَٺون

سِنڌِي

٢٠١٨

مهاراشٽر راجيہ پاٺيہ پستڪ نرمتي
و اَڀياس ڪرم سنشوڌن منڊل، پڻي.

پنهنجي سمارٽ فون ۾ DIKSHA APP ذريعي درسي ڪتاب جي پهرين صفحي واري Q.R. Code ذريعي Digital درسي ڪتاب ۽ هرهڪ سبق ۾ آيل Q.R. Code ذريعي ان سبق بابت پڙهڻ / پڙهائڻ لاءِ ڪارائتيون لنڪس ملنديون.

LHI7L3

چاپو پهريون : ۲۰۱۸
ٽيون ڇاپو : ۲۰۲۱

© مهاراشٽر راڄيه پاٺيه پُستڪ نرمتي و اَڀياسڪرم سنشوڌن منڊل، پڻي-۴۱۱۰۰۴
مهاراشٽر راڄيه پاٺيه پستڪ نرمتي و ابياس ڪرم سنشوڌن منڊل، وٽ هن ڪتاب جا سڀ حق واسطا محفوظ آهن. هن ڪتاب جو ڪوبه ٽڪر ڊائريڪٽر، مهاراشٽر راڄيه پاٺيه پُستڪ منڊل جي لکيل اِجازت کان سواءِ ڪٿي نٿو سگهجي.

سنڌي ڀاشا سمتي ۽ اَڀياس گٽ سمتي	:	ڊاڪٽر ديال ’آشا‘ سياڻپتي شري اَشوڪ ڪملداس مکتا ميمبر شريمتي ميران مهيش گدواڻي ميمبر شري وڄيه راڄڪمار منگلاڻي ميمبر شري گووردن شرما ’گهايل‘ ميمبر شريمتي راڄيشري جينانند ٽيڪچنداڻي ميمبر شريمتي ڪاجل اَنيل رامچنداڻي ميمبر شريمتي وندنا راماڻي (نيند ڏنل ميمبر)
سنيوجڪ	:	شريمتي ڪيتڪي جاني (اِنچارج وشيش اَڌڪاري سنڌي)
سنيوجڪ سهايڪ	:	شريمتي گيتا گڻيش ٺاڪر (ڪاپي رائيٽر، سنڌي)
ٽائيپ سيٽنگ	:	ڪرشنا اِنٽرپرائيز، ڪئمپ، پوني اَنيتا ماکيجا، جانڪي موٽواڻي
چترڪار	:	شري يوُجين جوسِف
نرمتي	:	شري سچيتانند آڦڙي (مکيه نرمتي آفيسر) شري سنديپ آجگانوڪر (نرمتي اَڌڪاري)
پرڪاشڪ	:	شري وويڪ اُتم گوساوي، پاٺيه پُستڪ نرمتي منڊل، پرڀاديوي، ممبئي - ۲۵.
ڪاغذ	:	۷۰ جي. ايس. ايم. ڪريم وو
پرنٽنگ آرڊر	:	N/PB/2021-22/Qty-
ڇاپيندڙ	:	M/s

ڀارت جو سنوڌان

ديباچو

اسين ڀارت جا لوڪ، ڀارت کي هڪُ مڪمل طور خودمُختيار سماجوادي سَرو ڌرم ۽ سم-ڀاوَ وارو لوڪشاهي گڻراجيہ بڻائڻ لاءِ گنڀيرتا سان فيصلو ڪري ۽ انهيءَ جي سڀني ناگرڪن کي :

سماجڪ، آرٿڪ ۽ راڄنيتڪ نياءُ، ويچار، اظهار، وشواس، شرڌا ۽ اُپاسنا جي آزادي؛ درجي ۽ موقعي جي سمانتا؛ خاطريءَ سان حاصل ڪرائڻ ۽ اُنهن سڀني ۾ شخصي سؤمان ۽ راشٽر جي ايڪتا توڙي اکنڊتا جي خاطري ڏيندڙ ڀائيچارو وڌائڻ لاءِ.

اسان جي هن سنوڌان سڀا ۾ اڄ تاريخ چويهين نومبر، ١٩٤٩ جي ڏينهن، هن ذريعي هيءُ سنوڌان سويڪار ڪري، اُن کي قانون جي روپ ۾ ڀاڙ کي ارپڻ ڪريون ٿا.

راشٽر گيت

جَنَ گَڻَ مَنَ اَڌِينايَڪ جَيَہ هي،
ڀارَتَ ڀاڳِيہ وِڌاتا
پَنجابَ، سِنڌ، گُجراتَ، مَراٺا،
دراوڙَ، اُتڪلَ، بَنگَ،
وِنڌيَہ، هِماچَلَ، يَمُنا، گَنگا،
اُڇَلَ، جل ڌِ تَرَنگَ،
تَوَ شُڀَ نامي جاڳي،
تَوَ شُڀَ آشيس ماڳي،
گاهي تَوَ جَيَہ - گاٿا،
جَنَ گَڻَ - مَنگَلَ دايَڪ جَيَہ هي
ڀارت ڀاڳِيَہ وِڌاتا،
جَيَہ هي، جَيَہ هي، جَيَہ هي،
جَيَہ جَيَہ جَيَہ جَيَہ هي،

پرتِگيا

’ڀارت منهنجو ديش آهي. سڀ ڀارتواسي منهنجا ڀائر ۽ ڀينر آهن.

مونکي پنهنجي ديش لاءِ پيار آهي ۽ مونکي ان جي شاندار ۽ طرح طرح جي ورثي تي گؤرو آهي. مان سدائين ان جي لائق ٿيڻ جو جتن ڪندو رهندس.

مان پنهنجن مٽن مائٽن، اُستادن ۽ سڀني بزرگن جو سنمان ڪندس ۽ هر ڪنهن سان فضيلت ڀريو ورتاءُ ڪندس .

مان پرتگيا ٿو ڪريان تہ مان پنهنجي ديش ۽ ديشواسين سان سچو ٿي رهندس. انهن جي ڪلياڻ ۽ آسودگيءَ ۾ ئي منهنجو سک سمايل آهي.‘

پرستاونا

پيارا شاگرد دوستو،

توهان سڀني جو درجي اَٺين ۾ سواڳت آهي. هن کان اڳ واري درجي ۾ ٻہ توهان سنڌو ڀارتي ڪتاب پڙهيو آهي. درجي اَٺين جو هي درسي ڪتاب اوهانجي هٿن ۾ ڏيندي اسان کي بيحد خوشي ٿي رهي آهي.

دوستو، سنڌي ٻولي سٺي نموني ڳالهائڻ ٻولهائڻ اَچڻ لاءِ اوهانجو لفظن جو خزانو چڱو هجي، اُن لاءِ هن درسي ڪتاب جون آکاڻيون،گفتگو، سبق، ڪوتائون گيت پڙهي نوان نوان لفظ، اِصطلاح، چوڻيون سکڻ لاءِ ملنديون. اَسان کي اِئين ٿو لڳي تہ هي ڪتاب پڙهي توهانجو ماتر ڀاشا لاءِ پيار وڌي.

توهانکي وڏي اِن لاءِ درسي ڪتاب ۾ لفظن جي راند، ڳجهارت، مات ۾ پڙهو، پاڻ ڪريان- پاڻ سکان، چتر جاچيو، ٻڌايو، جملا بدلائي لکو. اَهڙي نموني جون اَنيڪ مشغوليون ڏنيون آهن. ساڳي نموني وياڪرڻ جا الڳہ الڳہ روپ سؤلي نموني ڏنا ويا آهن. اِن کان سواءِ نئين نموني جي بدلاءُ موجب ڳالهائڻ ۽ لکڻ جو موقعو مليل آهي. توهان کي موبائيل، ڪامپيوٽر سؤلائيءَ سان واپرائڻ اَچي ٿو. هن تڪنيڪ جو ابياس ۾ اُپيوڳہ ٿئي، اُن نظريي سان ڪجهہ مشغوليون ڏنل آهن. وڊيڪ ڄاڻ لاءِ اَئپ وسيلي ڪيو آر ڪوڊ ذريعي هرهڪ سبق جي وڊيڪ ڄاڻ ملندي. اُن جو توهان کي اَڀياس لاءِ اُپيوڳہ ٿيندو. سنڌي ڀاشا سکڻ وقت اُن مان ڪجهہ سکڻ، سماجڪ مسئلا سمجهڻ ۽ اُهي حل ڪرڻ لاءِ اُڻ تڻ هجي. اِهو بہ اَهميت وارو آهي. اِن نظريي سان درسي ڪتاب ۾ آيل سبق، مشغولي ۽ اَڀياس جو ويچار ڪريو.

هي درسي ڪتاب توهان کي وڻيو چا، اِهو اَسان کي ٻڌائيندا. توهان سڀني کي شڀ ڪامنائون.

(ڊاڪٽر سُنيل مگر)

سنچالڪ

مهاراشٽر راجيہ پاٺيہ پُستڪ نرمتي وَ اَڀياسڪرم سنشوڌن منڊل، پڻي.

پڻي:

تاريخ ١٨ اَپريل ٢٠١٨، اَکڻ ٽيج

ڀارتيہ سوريہ تاريخ : ٨ ويساک ١٩٣٩

فهرست

نمبر	سبق / بيت	ليکڪ / شاعر	صفحو
.١	پرارٿنا (بيت)	پرسرام ’ضيا‘	1
.٢	پڇتاءُ	لعل هوتچنداڻي ’لاچار‘	4
.٣	ڪڇٽي	-----	9
.۴	گيت	ڪيمن مولاڻي	14
.۵	تعليم ئي سچي دولت آهي	سمپادڪ منڊل	18
.٦	سچو ڌرم	واشديو	22
.٧	منهنجو وطن	هوندراج ’دکايل‘	25
.٨	هميشه سنو سوچجي	سمپادڪ منڊل	29
.٩	پنجڪڙا (بيت)	گوورڌن شرما، ’گهايل‘	34
.١٠	اَڪبر بيربل	اجيہ شنڪر لعل شوناڻي	37
.١١	زندگي (بيت)	ريکا سچديو پوهاڻي	40
.١٢	سچائي جو انعام	-----	42
.١٣	گُل ڪلايون اَڱڻ ۾ (بيت)	نندلعل راجپال ’نردوش‘	45

١. پرارٿنا

ٻُڌو. ڳايو.

تو ٻَخشيون اَسان کي، لکين نعمتون،
ديا سان اُنهن ۾، تون وِجهہ بَرِڪتون.
سٺيون عادتون ڏي، سٺيون خصلتون،
تہ پنهنجون سُڌاريون اَسين حالتون.
دَيالو اَسان تي، اِها ڪَرِ دَيا،
چَپَنِ تي رِهي تنهنجو نالَو سَدا.
ڪنن سان ٻُڌون، تنهنجي هردم ثنا،
اَکين سان ڏسون شان تنهنجو پيا.
نمسڪار توکي هميشہ ڪريوُن،
۽ سِرُ تنهنجي چرنن ۾ هردم ڌريون.

نوان لفظ:

بخشيون= ڏنيون
نعمتون = وردان
برڪت = واڌارو
خصلتون = خوبيون
سَدا = سدائين
ثنا = ساراهہ
شان = ڏَيِڏَيو، جلوو.